

2. В Україні начал роботу Египетский исламский центр халяльной продукции // Украина по-арабски [Електронний ресурс]. – 12 червня 2016. – Режим доступу: <http://arab.com.ua/ru/v-ukraine-nachal-rabotu-egipetski-islamski-centr-haljalno-produkcii>
3. Волович О. та ін. Стратегія активізації співпраці України з державами Перської затоки: аналітична доповідь. – Одеса: Фенікс, 2011. – 90 с.
4. Гаврілова Н., Кисельо О., Хазир-Огли Т. Світоглядно-політичні погляди мусульман України (за матеріалами соціологічного дослідження) // Релігія в Україні [Електронний ресурс]. – 10 листопада 2011. – Режим доступу: <https://www.religion.in.ua/main/analitica/12445-svitoglyadno-politichni-poglyadi-musulman-ukrayini-za-materialami-sociologichnogo-doslidzhennya.html>
5. Еміратська сторона спростувала інформацію про призупинення імпорту до ОАЕ української продукції // Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [Електронний ресурс]. – 10 червня 2016. – Режим доступу: http://consumer.gov.ua/News/154/Emiratska_storona_sprostuvala_informatsiyu_pro_prizupinennya_importu_do_OAE_ukrainskoi_produkcii
6. Мусульманська спільнота України: інституціоналізація і розвиток / Під заг. ред. Ауліна О. А. – Вінниця: Консоль, 2016. – 400 с.
7. О нас // Центр Сертифікації «Halal Global Ukraine» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.halalglobal.in.ua/o-nas/>
8. ОАЕ заборонили імпорт харчової продукції з України // Forbes Україна [Електронний ресурс]. – 30 Травня 2016. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/news/1417022-oea-zaboronili-import-harchovoyi-produkcii-z-ukrayini>
9. Передерій О. І. Особливості сертифікації продуктів харчування відповідно до стандартів «Халяль» // Товарознавчий вісник. – 2017. – Вип. 10. – С. 137–143.
10. Резник С. Мусульманам України завидують многие // 2000. Еженедельник. – 2017. – №48 (844). – С. 6–7.
11. Соціальна концепція мусульман України // ДУМУ «Умма» [Електронний ресурс]. – 12 грудня 2017. – Режим доступу: <http://umma.in.ua/?p=4491>
12. Халяль як тренд ринка // Україна і ісламський мир. – 2012. – №10–11. – С. 44–47.
13. Центр досліджень та сертифікації Халяль [Електронний ресурс]. – 12 червня 2016. – Режим доступу: <https://www.halalcertificate.in.ua/>
14. Шовхалов Ш., Петрова А. Рынок мусульманских товаров: сущность и особенности // Фундаментальные исследования. – 2015. – №6 (1). – С. 207–210.

References

1. Brylov D. V. Instyтуalizatsiia musulmanskoj spilnoty Ukrainy: Dukhovne upravlinnia musulman Ukrainy (DUMU) // Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 7: Relihiieznavstvo. Kulturolohiia. Filosofiia. – K.: Yyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2017. – Vyp. 38 (51). – S. 106–114.
2. V Ukraine nachal rabotu Egipetskiy islamskiy tsentr halyalnoy produktsii // Ukraina po-arabski [Elektronniy resurs]. – 12 chervnya 2016. – Rezhim dostupu: <http://arab.com.ua/ru/v-ukraine-nachal-rabotu-egipetski-islamski-centr-haljalno-produkcii>
3. Volovych O. ta in. Stratehiia aktivizatsii spivpratsi Ukrainy z derzhavamy Perskoi zatoky: analitichna dopovid. – Odesa: Feniks, 2011. – 90 s.
4. Havrilova N., Kyselov O., Khazyr-Ohly T. Svitohliadno-politichni pohliady musulman Ukrainy (za materialamy sotsiologichnoho doslidzhennia) // Relihiia v Ukraini [Elektronnyi resurs]. – 10 lystopada 2011. – Rezhym dostupu: <https://www.religion.in.ua/main/analitica/12445-svitoglyadno-politichni-poglyadi-musulman-ukrayini-za-materialami-sociologichnogo-doslidzhennya.html>
5. Emiratska storona sprostuvala informatsiiu pro przyupinennia importu do OAE ukrainskoi produktsii // Derzhavna sluzhba Ukrainy z pytan bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu spozhyvachiv [Elektronnyi resurs]. – 10 chervnia 2016. – Rezhym dostupu: http://consumer.gov.ua/News/154/Emiratska_storona_sprostuvala_informatsiyu_pro_prizupinennya_importu_do_OAE_ukrainskoi_produkcii
6. Musulmanska spilnota Ukrainy: instytutsionalizatsiia i rozvytok / Pid zah. red. Aulina O. A. – Vinnytsia: Konsol, 2016. – 400 s.
7. O nas // Tsentr Sertifikatsii «Halal Global Ukraine» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.halalglobal.in.ua/o-nas/>

8. OAE zaboronyly import kharchovoi produktsii z Ukrainy // Forbes Ukraina [Elektronnyi resurs]. – 30 Travnia 2016. – Rezhym dostupu: <http://forbes.net.ua/ua/news/1417022-oea-zaboronili-import-harchovoyi-produkcii-z-ukrayini>
9. Perederii O. I. Osoblyvosti sertyfikatsii produktiv kharchuvannia vidpovidno do standartiv «Khalial» // Tovaroznavchyi visnyk. – 2017. – Vyp. 10. – S. 137–143.
10. Reznik S. Musulmanam Ukrainy zaviduyut mnogiye // 2000. Ezhenedel'nik. – 2017. – №48 (844). – S. 6–7.
11. Sotsialna kontseptsiiia musulman Ukrainy // DUMU «Umma» [Elektronnyi resurs]. – 12 hrudnia 2017. – Rezhym dostupu: <http://umma.in.ua/?p=4491>
12. Halyal' kak trend rynka // Ukraina i islamskiy mir. – 2012. – №10–11. – S. 44–47.
13. Tsentr doslidzhen ta sertyfikatsii Khalial [Elektronnyi resurs]. – 12 chervnia 2016. – Rezhym dostupu: <https://www.halalcertificate.in.ua/>
14. Shovhalov Sh., Petrova A. Ryнок musul'manskikh tovarov: sushchnost' i osobennosti // Fundamental'nye issledovaniya. – 2015. – №6 (1). – S. 207–210.

Brylov D. V., Ph.D. (Religious Studies), Associate Professor of the Department of Culturology, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), dbrilyov@gmail.com

Halal industry of Ukraine in the period of independence

The article is devoted to the problem of development and perspectives of the halal industry in Ukraine since independence. The components of the halal industry including food and non-food products, as well as non-financial services were considered. It was shown that in Ukraine for a long time the halal industry was underdeveloped and did not satisfy the needs of the majority of the Muslims. It was revealed that the development of the halal industry was affected by the loss of Russian markets and the reorientation of Ukrainian producers to other markets including the markets of the Arab-Muslim countries. The main organizations that carry out Halal certification in Ukraine are were considered. It was shown that the oldest ones of them are the Certification Center «Halal» under the Spiritual Administration of the Muslims of Ukraine (DUMU) and the Research and Certification Center «Halal» of the Association of Public Organizations «Alraid». The conclusion was made about the prospects for further growth of the halal industry in Ukraine.

Keywords: Islam in Ukraine, Halal Industry, DUMU, Alraid.

* * *

УДК 140.8

Дев'ятко Н. В.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти, КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» (Україна, Дніпро), Natalia_ptah@i.ua

Вплив глобальних цивілізаційних процесів на систему моральних цінностей та естетичні категорії сучасної людини

Досліджується вплив глобалізації на систему моральних цінностей та естетичні категорії сучасної людини. Проблема аналізується із застосуванням методів дослідження світоглядного міфу та бінарних архетипних опозицій. Досліджуються шляхи деформації цих систем загальнолюдських і національних цінностей. Описуються «життєствердний» і «маргінальний» типи світогляду.

«Життєствердний» тип світогляду насамперед характеризується різноманітністю діяльності, творчою активністю, демократичністю, самоусвідомленням особистості, високим рівнем сакралізації часу, простору, діяльності. «Маргінальний» тип світогляду характеризується шаблонізацією та стереотипізацією свідомості, нерозвиненістю емоційної сфери, посягом до жорстокості, некрофільї, агресії, самозвеличенням людини за рахунок приниження інших. «Маргінальний» тип світогляду також може розглядатися в якості інформаційного вірусу свідомості.

Ключові слова: архетип, міф, естетичні категорії, глобалізація, світогляд, моральні цінності, світоглядні деформації.

Проблеми дослідження моральних норм, естетичних категорій та систем моральних цінностей актуальні для суспільства в усі часи, оскільки ці системи динамічні і

піддаються постійній трансформації. Проте, суспільні зміни у світі, які мають глобальний характер, надають розумінню принципів змін моральних норм та естетичних категорій нового значення. Світоглядний аспект стає основним для усвідомлення цих суспільно важливих процесів.

Глобалізація найчастіше стає об'єктом наукових досліджень економічних наук та державного управління, де здебільшого взагалі не приділена увага світоглядним аспектам проблеми і системам моральних цінностей, завдяки яким відбувається світоглядне кодування і формування моделей поведінки сучасної людини. Ґрунтовні наукові роботи українських вчених, у яких частково розкриваються ці аспекти, присвячені впливу глобалізації на національне у політичному житті та національній самоідентифікації (М. А. Козловець [7], Т. Я. Лильо [9], А. О. Рубан [13], Ю. В. Ткачук [14]); дослідженню глобалізації як соціального явища з акцентом на антиглобалістичні рухи і дослідження феноменів тероризму (В. М. Вакулич [3], О. Л. Мозговий [10]); соціокультурним проблемам і взаємодії національного з глобальним у межах культури та соціальної інтеграції (І. Д. Загрійчук [4], Л. А. Ороховська [11]); філософському і ціннісному осмисленню сучасних феноменів (Т. І. Андрущенко [1], К. Б. Іл'янович [5], І. А. Кадієвська [6], О. В. Крисенко [8], О. О. Фурса [16]).

Проте бачимо недостатню, на нашу думку, вивченість впливу глобальних цивілізаційних процесів на систему моральних цінностей та естетичні категорії сучасної людини. У цьому контексті пропонуємо подивитися на проблему з позиції аналізу світоглядних кодів і сучасного міфологічного світогляду із використанням бінарних архетипних опозицій, на основі яких формуються відповідні світоглядні системи.

Метою статті є аналіз впливу глобальних цивілізаційних процесів на систему моральних цінностей та естетичні категорії сучасної людини у контексті досвіду дослідження міфологічних категорій і структур.

Завдання:

- аналіз основних впливів на формування системи моральних цінностей в Україні кін. ХХ–поч. ХІХ ст., особливої ролі у цих процесах сучасних ЗМІ;

- конкретизація термінів «моральні норми», «моральні цінності» тощо у контексті дослідження особливостей світогляду глобалістичного світу і проблеми деформації цих цінностей;

- визначення базової бінарної опозиції для опису двох типів світогляду;

- аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на деформацію систем моральних цінностей та естетичних категорій;

- дослідження етапів деформування особистості та їхній вплив на поведінкову сферу;

- опис «життєствердного» і «маргінального» типів світогляду відповідно до їхніх кодових та архетипних структур;

- характеристика основних принципів захисту особистості від світоглядних деформацій на сучасному історичному етапі.

З точки зору філософії, основною світоглядною проблемою глобалістичного суспільства називається

технізація розуму та життя, про що у ХХ ст. писали у своїх роботах М. Бердяєв [2] і Х. Ортега-і-Гассет [12]. Особистість і культура не встигають розвиватися відповідно до швидкого вдосконалення інтелектуально-технічної сфери. Зростає розрив між науково-технічним прогресом та внутрішнім, моральним, розвитком людини. Особа потерпає від інтелектуальної та емоційної самотності, гальмується її розвиток, збіднюється внутрішнє життя.

Вважається, що упродовж десятиліть естетичне виховання в Україні перебувало в занепаді, набуло формалізованих ознак. Внаслідок соціально-економічних процесів і постійної зайнятості батьків значно зменшується авторитет родини, вона мало впливає на формування моделі поведінки та світоглядну і моральну системи дитини. Таким чином, особа стає ще більш залежна від тих світоглядних тенденцій, наявних у суспільстві.

Моральна ситуація в Україні ускладнюється ідеологічно-комерційною установкою засобів масової інформації та їхньою неупорядкованою діяльністю з тиражування інформації негативного характеру і тих категорій, які важко поставити в приклад як зразки позитивної поведінки. Протягом останніх двох десятиліть відбулася серйозна корекція інформаційно-культурного простору. Знецінюються поняття добра, совісті, милосердя, найбільш бажаним стає багатство, яке асоціюється з успішністю, виправдовується агресія, жорстокість, підлість та ін. заради досягнення мети збагачення чи успішності. Усе це також має своє художнє відображення у культурному продукті та через рекламну діяльність, яка апелює до нерозвиненої, ушкодженої особистості заради досягнення психологічної підміни, коли продаються не товари, а мрії і почуття, що значно збільшує продажі та уніфікує масового споживача.

Завичай моральне виховання розглядається у позитивному аспекті. Справедливо вважається, що у моральному вихованні слід спиратися на гуманістичну ідею, згідно з якою людині властиве прагнення до добра, правди і краси. Моральні норми конкретизуються в моральних цінностях, моральному ідеалі, моральних принципах та підтримуються авторитетом громадської думки, прикладом, звичкою.

Проте, не варто забувати, що мораль – система ідей, принципів, законів, норм та оцінок, що регулюють стосунки між людьми, і сама по собі не містить назавжди усталених оціночних характеристик. Потрібно усвідомлювати, що мораль, яка лежить в основі морального виховання, по суті є певним «зразком», суспільною домовленістю, і може змінюватися під впливом часу, розвиватися і деформуватися. Те саме стосується і системи цінностей, які визнаються легітимними у суспільстві. Саме суспільство виробляє зразок моральної поведінки – моральний ідеал, до якого повинні прагнути всі, хто знаходиться у соціумі, вважаючи такий ідеал єдиним розумним, гарним і корисним для досягнення успіху.

Використовуючи досвід аналізу базових категорій міфологічного світогляду, як то бінарні опозиції, що мають втілення в актуалізованих архетипах, можна говорити про дві базові світоглядні системи, які на сьогодні знаходяться у постійному світоглядному конфлікті між собою, оскільки є основами абсолютно

різних суспільств і мають цілком відмінні моральні норми та естетичні категорії, моделі поведінки, також вони різні у розумінні соціальної ролі та принципів життя особистості. Відповідно до міфологічних структур, умовно їх можна назвати відповідно до їхньої головної відмінності як «життєствердний» та «маргінальний» («смертєствердний») типи світогляду – бінарна опозиція «Життя–Смерть», що також пояснює вектор, базовий для того чи іншого світогляду.

Існує різні погляди на негативні тенденції і фактори, які впливають на формування систем моральних норм та естетичних цінностей. Один із цих впливів можна умовно назвати «зовнішнім». У цьому контексті стверджується, що суспільне життя не відповідає позитивному аспекту моральних законів, в інформаційно–культурному просторі багато негативної інформації, хоча сама особистість апріорі є життєствердною, але змінюється під цим зовнішнім впливом «не в кращий бік». Вважається, що у ХХ ст. відбулося багато соціальних потрясінь (революції, війни, голод, терор), технічних катастроф та економічних катаклізмів. Усе це у сукупності призвело до руйнування краси навколишнього світу і насамперед краси людського духу та деформації моральних норм й естетичних категорій, оскільки змінилися самі світоглядні системи, легітимні у суспільстві.

Іншу тенденцію негативного впливу можна умовно назвати «внутрішньою», оскільки вплив такого типу – це поступове стадіальне викривлення вже існуючої світоглядної системи у дорослого і деформація формування світогляду у дитини, починаючи із дошкільного віку. Подібна деформація існуючих моральних норм та естетичних категорій непомітна, проте, як наслідок, можемо спостерігати унормування нових моральних принципів, цілком відмінних від попередніх і скерованих на руйнування особистості, придушення творчого начала, віртуалізацію і стереотипізацію свідомості тощо.

В обох випадках така деформація сприяє маргіналізації індивіда та його самовиключення з активного суспільного життя, коли особа виконує виключно роль споживача матеріальних ресурсів у вигляді товарів та інформаційно–культурного продукту.

Деформування особистості у будь–якому віці проходить три традиційні етапи, які визначаються особливостями впливу на неї та діють за принципом інформаційного вірусу свідомості. Спочатку з'являються прогалини і спотворення у морально–вольовій сфері особистості, у поле зору людини потрапляє інформація негативного характеру. Коли кількість такої інформації, інтенсивність і систематичність її оновлення досягають критичної позначки (різної для кожної людини), ці прогалини перетворюються у відносно стійкі погляди і звички особистості, відбувається усвідомлення норми відповідних явищ та моделей поведінки для суспільства. На останньому етапі формуються мотивації поведінки відповідного типу, відбувається прийняття на особистому рівні поданих моделей поведінки і світоглядних уявлень.

Потрібно зазначити, що за тією самою технологією відбувається і зворотній процес, змінюється лише характер інформації. Проте, зважаючи на домінування інформації негативного характеру і пропагуванні різноманітних варіантів маргінальної поведінки в інформаційно–культурному просторі, досягнення

формування в особистості «життєствердного» типу світогляду є можливим, але важким і малоімовірним.

Дослідження «життєствердного» і «маргінального» типів світогляду потребують різного наукового інструментарію, що пов'язане із їхньою світоглядною специфікою та визначенням важливості особистості і ролі колективного несвідомого. Тому, якщо у «життєствердному» світоглядному типі бачимо втілення колективного несвідомого (за К.–Г. Юнгом) і розвиненої особистості, то «маргінальний» тип може бути якнайкраще описаний завдяки теоріям З. Фрейда із урахуванням психологічних комплексів і травм особистості.

Говорячи про «життєствердний» тип світогляду, мова насамперед буде йти про архетипи (загальнолюдські і національні), їхню «архетипну енергію», яка сакралізує час, простір, діяльність особистості; творче начало, соціальну активність, самоусвідомлення, цілісність світосприйняття, широкий емоційний спектр, психологічну ініціацію особистості, яка має багато етапів і є дуже складним процесом. Зокрема, цікаво аналізуються ініціальні процеси такому розумінні в роботах Мірча Еліаде [17]. Життя естетично буде представлене у його найрізноманітніших проявах, що сприяє демократизації суспільства та актуалізації різноманітних форм діяльності особистості.

Розглядаючи «маргінальний» тип світогляду, насамперед будемо говорити про шаблонізацію і стереотипізацію свідомості; нерозвиненість емоційної сфери, зниження творчої активності; віртуалізацію свідомості, залежність, спрощення; уповільнений розвиток особистості; еротизацію свідомості, коли світ сприймається виключно в еротичних категоріях незалежно від віку; і як наслідок – потяг до жорстокості, некрофілії, агресії, самозвеличення за рахунок приниження інших. Як провідні ознаки такого типу будуть маргінальна естетика смерті та звеличення негативних проявів життя як у поведінці, особистих світоглядних установках, так й у культурних «взірцях» та продуктах.

Маючи в основі різні світоглядні типи, суспільство рухається різними шляхами і будується за різними законами.

«Маргінальний» тип світогляду тоталітарний та ієрархічний за своєю природою, активна людина з таким типом світогляду прагне до розширення свого впливу, але не за рахунок самоусвідомлення та самовдосконалення, а завдяки чіткій тоталітарній ієрархії, в якій вона намагається зайняти високий щабель. На цьому будуються суспільні системи, описувані Е. Фромом [15]. У своєму маргінально–естетичному прояві таке суспільство буде тоталітарним, у своєму стереотипно–шаблонному прояві сформується як суспільство споживання, в якому придушене творче начало і нерозвинена особистість, бо інакше вся продукція мала б не масовий, а індивідуальний характер, а це не вигідно економічно.

«Життєствердний» тип світогляду насамперед національний, і його основна мета – це розкриття внутрішніх сил особистості, народу, людства, бо чим сильніша особистість, тим вона активніша соціально і творчо, тим більший потенціал у того суспільного життя, яке вона формує своїми вчинками і думками.

Людина, яка керується такою світоглядною матрицею, терпима до інших особистостей, а її статус визначається виключно власними здобутками, а не традицією суспільної ієрархії, бо всі розвинені особистості різні і не можуть бути окреслені за певним шаблоном. Цей статус може змінюватися протягом життя в залежності від того, чи розвивається та самовдосконалюється людина, оскільки припинення процесів розвитку спричиняє поступове зниження статусу особи у такому суспільстві. Хоча цьому типу світогляду і не властива агресія, але він може мати войовничий характер задля захисту особистості і місця її комфортного проживання, народу, державності, захисту сакрального простору. За своїми світоглядними установками така людина буде керуватися демократичними принципами. Зокрема, можна розглядати у контексті такого світогляду козацький суспільний устрій, підкріплений сильними світоглядними категоріями і традиціями суспільного життя.

Таким чином, суспільство, яке керується «життєствердним» світоглядом, розвивається, а таке, що керується «маргінальним», поступово деградує, оскільки не змінюється якісно.

Хоча основне формування світоглядної системи відбувається у підлітковому віці і надалі може бути деформоване у дорослий період життя, але саме у дошкільному закладається основа подальшого вибору світоглядної системи, розвивається здатність до емпатії, необхідної для існування гармонійної особистості, набуття широкого емоційного спектру. Велике значення має розвинення різних каналів сприйняття світу, коли дитина отримує інформацію не лише візуально чи аудіально, але й на логічному, емоційному, кінетичному рівнях, що дає їй базовий захист від подальших маніпуляцій і негативних впливів і світоглядних деформацій, оскільки фактично неможливо здійснювати маніпулятивний вплив одночасно всіма засобами і на всіх рівнях сприйняття. Якщо дитина від самого початку життя матиме доступ до альтернативної інформації «життєствердного» типу та його культурних й естетичних «взірців», керуватиметься відповідними моральними нормами, то надалі, не зважаючи на загальний негативний інформаційний фон, значно зменшується імовірність обрання людиною «маргінального» типу поведінки й світогляду у старшому віці. У сформованій особистості розвивається прагнення до активних дій по зміні інформаційно-культурного простору та суспільства відповідно до життєствердних принципів та соціальної справедливості.

Висновки: У сучасному глобалізованому світі спостерігаємо боротьбу двох світоглядних систем «життєствердного» і «маргінального» типів, які мають принципово відмінні структури, системи цінностей, естетичні категорії і формують власні моделі поведінки. «Маргінальний» тип світогляду також може розглядатися у контексті деформації традиційних моральних уявлень і систем загальнолюдських та національних цінностей і діяти в якості інформаційного вірусу свідомості, що є надзвичайно шкідливим як для розвитку особистості людини, так і для суспільства в цілому. Зважаючи на це, принципово важливими є подальші дослідження цих світоглядних процесів, формулювання стратегій захисту суспільства від негативних впливів і ґрунтовний

аналіз масової свідомості, зокрема, шляхом дослідження сучасних інформаційних і художніх текстів, у яких втілюються світоглядні коди та архетипи.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т. І. Естетичне як соціокультурний феномен (філософсько-історичний аналіз): автореф. дис. ... доктора філософ. наук: 09.00.03 / Т. І. Андрущенко; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2008. – 32 с.
2. Бердяев Н. А. Философия свободного духа / Н. А. Бердяев. – М.: Республика, 1994. – 480 с.
3. Вакулич В. М. Компаративно-політичні виміри та глобалізаційні імперативи протидії міжнародному тероризмові: автореф. дис. ... доктора політ. наук: 23.00.04 / В. М. Вакулич; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. віднос. – К., 2008. – 42 с.
4. Загрійчук І. Д. Космополітизм і маргінальність у національній культурі: автореф. дис. ... доктора філософ. наук: 09.00.04 / І. Д. Загрійчук; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2010. – 36 с.
5. Іл'янович К. Б. Антропологічна криза в умовах сучасної техногенної цивілізації: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.04 / К. Б. Іл'янович; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімф., 2008. – 16 с.
6. Кадієвська І. А. Цінності освітнього гуманізму в контексті глобалізації: автореф. дис. ... доктора філософ. наук: 09.00.10 / І. А. Кадієвська; «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського», держ. закл. – О., 2011. – 36 с.
7. Козловець М. А. Національна ідентичність у контексті глобалізації: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... доктора філософ. наук: 09.00.03 / М. А. Козловець; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 36 с.
8. Крищенко О. В. Феномен глобалізації: концептуальні виміри, інституціональні структури та геосторична динаміка: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / О. В. Крищенко; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2005. – 17 с.
9. Лильо Т. Я. Глобалізація комунікаційного простору і процеси національної ідентифікації у посткомуністичному світі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Т. Я. Лильо; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2001. – 21 с.
10. Мозговий О. Л. Глобалізація як вимір сучасності: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03 / О. Л. Мозговий; АПН України. Ін-т вищ. освіти. – К., 2007. – 19 с.
11. Ороховська Л. А. Світова спільнота в контексті глобалізаційних процесів: філософсько-історичний та соціокультурний аспекти: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Л. А. Ороховська; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2008. – 18 с.
12. Ортега-і-Гассет Х. Избранные труды / Сост., предисл. и общ. ред. А. М. Руткевича; пер. с исп. – М.: Издательство «Весь Мир», 1997. – 704 с.
13. Рубан А. О. Світоглядні особливості українського національного характеру (філософсько-антропологічний аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.04 / А. О. Рубан; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 20 с.
14. Ткачук Ю. В. Глобалізація в сфері політики: інститути і механізми наддержавного впливу: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Ю. В. Ткачук; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2004. – 16 с.
15. Фромм Э. Бегство от свободы. Человек для самого себя / Эрих Фромм; пер. с англ. Г. Ф. Швейник. – М.: Изда, 2004. – 400 с.
16. Фурса О. О. Феномен глобалізму: український контекст: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.03 / О. О. Фурса; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – 20 с.
17. Элиаде М. Аспекты мифа / Мирча Элиаде; пер. с фр. В. Большаков. – М.: Инвест-ППП, 1996. – 240 с.

References

1. Andrushhenko T. I. Estetychne jak sociokul'turnyj fenomen (filosof's'ko-istorychnyj analiz): avtoref. dys. ... doktora filosof. nauk: 09.00.03 / T. I. Andrushhenko; L'viv. nac. un-t im. I. Franka. – L., 2008. – 32 s.
2. Berdjaev N. A. Filosofija svobodnogo duha / N. A. Berdjaev. – M.: Respublika, 1994. – 480 s.
3. Vakulych V. M. Komparatyvno-politychni vymiry ta globalizacijni imperatyvy protydii' mizhnarodnomu teroryzmovi: avtoref. dys.

... doktora polit. nauk: 23.00.04 / V. M. Vakulych; NAN Ukrai'ny. In-t svit. ekonomiky i mizhnar. vidnos. – K., 2008. – 42 s.

4. Zagrijchuk I. D. Kosmopolityzm i marginal'nist' u nacional'nij kul'turi: avtoref. dys. ... doktora filosof. nauk: 09.00.04 / I. D. Zagrijchuk; Hark. nac. ped. un-t im. G. S. Skovorody. – H., 2010. – 36 s.

5. Il'janovyh K. B. Antropologichna kryza v umovah suchasnoi' tehnogennoi' cyvilizacii': avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk: 09.00.04 / K. B. Il'janovyh; Tavr. nac. un-t im. V. I. Vernads'kogo. – Simf., 2008. – 16 s.

6. Kadujevs'ka I. A. Cinnosti osvith'ogo gumanizmu v konteksti globalizacii': avtoref. dys. ... doktora filosof. nauk: 09.00.10 / I. A. Kadujevs'ka; «Pivdenoukr. nac. ped. un-t im. K. D. Ushyn's'kogo», derzh. zakl. – O., 2011. – 36 s.

7. Kozlovce' M. A. Nacional'na identychnist' u konteksti globalizacii': social'no-filosof's'kij analiz: avtoref. dys. ... doktora filosof. nauk: 09.00.03 / M. A. Kozlovce'; Kyi'v. nac. un-t im. T. Shevchenka. – K., 2010. – 36 s.

8. Krysenko O. V. Fenomen globalizacii': konceptual'ni vymiry, instyucional'ni struktury ta geioistorychna dynamika: avtoref. dys. ... kand. filos. nauk: 09.00.03 / O. V. Krysenko; Hark. nac. un-t im. V. N. Karazina. – H., 2005. – 17 s.

9. Lyl'o T. Ja. Globalizacija komunikacijnogo prostoru i procesy nacional'noi' identyfikacii' u postkomunistychnomu sviti: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.01.08 / T. Ja. Lyl'o; Kyi'v. nac. un-t im. T. Shevchenka. In-t zhurnalistyky. – K., 2001. – 21 s.

10. Mozgovyj O. L. Globalizacija jak vymir suchasnosti: social'no-filosof's'kij analiz: avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk: 09.00.03 / O. L. Mozgovyj; APN Ukrai'ny. In-t vyshh. osvity. – K., 2007. – 19 s.

11. Orohov's'ka L. A. Svitova spil'nota v konteksti globalizacijnyh procesiv: filosof's'ko-istorychnyj ta sociokul'turnyj aspekt: avtoref. dys. ... kand. filos. nauk: 09.00.03 / L. A. Orohov's'ka; Kyi'v. nac. un-t im. T. Shevchenka. – K., 2008. – 18 s.

12. Ortega-i-Gasset H. Izbrannye trudy / Sost., predisl. i obshh. red. A. M. Rutkevicha; per. s isp. – M.: Izdatel'stvo «Ves' Mir», 1997. – 704 s.

13. Ruban A. O. Svitogljadni osoblyvosti ukrai'ns'kogo nacional'nogo harakteru (filosof's'ko-antropologichnyj analiz): avtoref. dys. ... kand. filos. nauk: 09.00.04 / A. O. Ruban; Nac. ped. un-t im. M. P. Dragomanova. – K., 2008. – 20 s.

14. Tkachuk Ju. V. Globalizacija v sferi polityky: instytuty i mehanizmy nadderzhavnogo vplyvu: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: 23.00.02 / Ju. V. Tkachuk; Odes. nac. juryd. akad. – O., 2004. – 16 s.

15. Fromm Je. Begstvo ot svobody. Chelovek dlja samogo sebja / Jerih Fromm; per. s angl. G. F. Shev'nik. – M.: Izida, 2004. – 400 s.

16. Fursa O. O. Fenomen globalizmu: ukrai'ns'kij kontekst: avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk: 09.00.03 / O. O. Fursa; Klyasych. pryvat. un-t. – Zaporizhzhja, 2011. – 20 s.

17. Jeliade M. Aspekty mifa / Mircha Jeliade; per. s fr. V. Bol'shakov. – M.: Invest-PPP, 1996. – 240 s.

Deviatko N. V., Candidate of Philosophy, Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Education, MHE «Dniprovska Academy of Continuing Education» (Ukraine, Dnipro), Natalia_ptah@i.ua

Influence of global civilizational processes on the system of moral values and aesthetic categories of modern human

The article examines the impact of globalization on the system of moral values and aesthetic categories of modern human. The problem is analyzed with the use of research methods of worldview myth and binary archetypal opposition. The ways of deformation of these systems of universal and national values are explored. The «life-affirming» and the «marginal» types of worldview described.

The «life-affirming» type of worldview is primarily characterized by a variety of activities, creative activity, democracy, self-awareness of the individual, high level of sacralization of time, space, activity. The «marginal» type of worldview is characterized by stereotyping of consciousness, undeveloped emotional sphere, the high level of cruelty, necrophilia, aggression, self-glorification of man by humiliating others. The «marginal» type of worldview may also be seen as an informative virus of consciousness.

Keywords: archetype, myth, aesthetic categories, globalization, worldview, moral values, world outlook deformations.

* * *

УДК 378.014

Джура Р. О.,
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТА ТА ОБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Державну економічну політику формують і втілюють у реальну практику конкретні особистості – державні службовці та державні організації, представники уряду та парламенту, управлінські структури, регіональні органи влади та органи місцевого самоврядування, різноманітні союзи і об'єднання, політичні організації, які в економічній теорії узасальнюються поняттям «суб'єкти державної економічної політики»; автор аналізує їх функції, владні повноваження, взаємодію в системі державного управління; особлива увага приділяється дослідженню процесу реалізації державної економічної політики на місцях, забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку регіону, сприяння проведенню економічних реформ, забезпечення раціонального використання виробничо-технічного та наукового потенціалу, природних, трудових і фінансових ресурсів регіону, питанням використання й охорони земель, природних ресурсів, навколишнього середовища; обслуговування населення.

Ключові слова: людина, економіка, політика, суб'єкт, економічна політика.

Реалізація різних моделей економічної політики піднімає питання суб'єкта і об'єкта державної економічної політики та демонструє їх специфічні риси. Передусім відзначимо, що політика, безвідносно до суб'єкта, що її виражає, сама по собі не може існувати. У економічній літературі під поняттям суб'єкта економічної політики зазвичай розуміється сама держава. Форми і спосіб дій держави як суб'єкта економічної політики визначаються основними параметрами концепції соціально-економічного розвитку, прийнятої у тій чи іншій країні [1, с. 215], а також моделі економічної політики, що склалась.

Окрім держави в особі найвищих органів влади – уряду та парламенту, до суб'єктів економічної політики відносять субнаціональні владні та управлінські структури – регіональні органи влади та органи місцевого самоврядування. До недержавних суб'єктів економічної політики відносять недержавні союзи і об'єднання, політичні організації. Функції останніх полягають у створенні групового виразу інтересів і закріплення його в рамках економічної політики [2, с. 147].

Недержавних суб'єктів економічної політики часто відносять до групи носіїв впливу на економічну політику, протиставляючи їх групі носіїв економічної політики [3, с. 14–15]. На відміну від владних носіїв або суб'єктів економічної політики, носії впливу на економічну політику не беруть безпосередньої участі в її розробленні, але можуть суттєво впливати на цей процес. До цієї групи належать політичні партії, громадські організації, фінансово-промислові групи, профспілки, засоби масової інформації, асоціації органів місцевого самоврядування, агенції регіонального розвитку, юридичні та фізичні особи. Домагаючись задоволення своїх інтересів, вони тиснуть на органи виконавчої, законодавчої або представницької влади. Заслуговує особливої уваги позитивний міжнародний досвід із створення агенцій регіонального розвитку. Відповідні структури в Європейському Союзі несуть відповідальність за впровадження доволі поширеного інструменту регіональної політики – надання грантів регіонам із метою їх підтягування у соціально-економічному розвитку [4, с. 318–319].